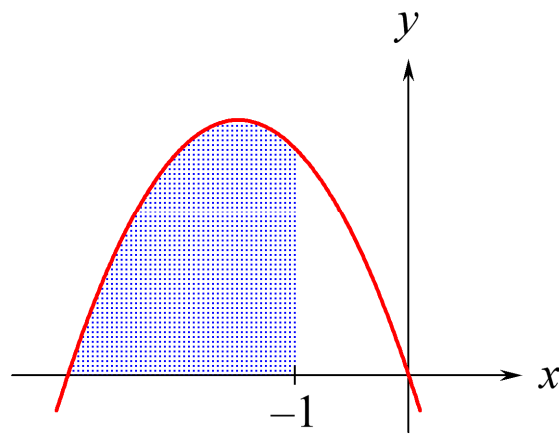

Integralregning

for B-niveau i hf

2015 Karsten Juul

Stikordsregister

A	
areal mellem graf og x -akse.....	7, 8, 9,10
areal mellem to grafer.....	11, 12
arealfunktion.....	5, 7
B	
bestemt integral	6
bestemt integral med Nspire.....	6
bestemt integral uden hjælpemidler.....	6
F	
fortolk integral.....	7

I	
integrere	2
K	
kvadrant	8
S	
stamfunktion	1, 2, 3, 4,5, 6
stamfunktion med Nspire.....	2
stamfunktion uden hjælpemidler	3
stamfunktion, grafpunkt givet.....	4
stamfunktion, tangent givet.....	4
U	
ubestemt integral.....	2, 3, 6

Indholdsfortegnelse

Stamfunktion (ubestemt integral)

1. Hvad er en stamfunktion	1
2. Undersøg om $g(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$	1
3. Gør rede for at $g(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$	1
4. En funktion har mange stamfunktioner	2
5. Symbol for stamfunktion	2
6. Bestem stamfunktion med Nspire	2
7. Bestem stamfunktion uden hjælpemidler	3
8. Bestem $\int f(x) dx$ uden hjælpemidler	3
9. Find en bestemt af stamfunktionerne	4
10. Hvad er en arealfunktion?	5
11. Vigtig regel om arealfunktioner	5

Bestemt integral

12. Hvad er det bestemte integral	6
13. Udregn $\int_a^b f(x) dx$ med Nspire	6
14. Udregn $\int_a^b f(x) dx$ uden hjælpemidler	6

Areal og bestemt interal

15. Regel om bestemt integral og areal	7
16. Bevis for regel om bestemt integral og areal	7
17. Fortolk integral	7
18. Kvadrant	8
19. Areal mellem graf og x -akse uden hjælpemidler	8
20. Areal mellem graf og x -akse med hjælpemidler	9
21. Areal mellem to grafer, 1. eksempel	11
22. Areal mellem to grafer, 2. eksempel	12
23. Areal mellem to grafer, 3. eksempel	12

Andre anvendelser

24. Andre anvendelser	13

Tidligere udgaver af dette hæfte har skiftet adresse til
http://mat1.dk/integralregning_for_b_niveau_i_hf_2012.pdf
http://mat1.dk/integralregning_for_b_niveau_i_hf_2013.pdf

Stamfunktion (ubestemt integral)

1. Hvad er en stamfunktion?

$g(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$
hvis
 $g(x)$ differentieret giver $f(x)$
dvs. hvis
 $g'(x) = f(x)$

2. Undersøg om $g(x)$ er stamfunktion til $f(x)$.

Opgave

Undersøg om $g(x) = \frac{1}{3}x^3 + 4x$ er en stamfunktion til $f(x) = x^2$.

Besvarelse

For at undersøge om $g(x) = \frac{1}{3}x^3 + 4x$ er stamfunktion til $f(x) = x^2$,
vil vi differentiere $g(x)$:

$$g'(x) = \left(\frac{1}{3}x^3 + 4x\right)' = \left(\frac{1}{3}x^3\right)' + (4x)' = \frac{1}{3}(x^3)' + 4 = \frac{1}{3} \cdot 3x^2 + 4 = x^2 + 4 \neq f(x)$$

Da $g(x)$ differentieret ikke giver $f(x)$, gælder:

$g(x)$ er ikke en stamfunktion til $f(x)$

3. Gør rede for at $g(x)$ er stamfunktion til $f(x)$.

Opgave

Gør rede for at $g(x) = \frac{1}{3}x^3 + 4$ er en stamfunktion til $f(x) = x^2$.

Besvarelse

For at gøre rede for at $g(x) = \frac{1}{3}x^3 + 4$ er stamfunktion til $f(x) = x^2$,
vil vi differentiere $g(x)$:

$$g'(x) = \left(\frac{1}{3}x^3 + 4\right)' = \left(\frac{1}{3}x^3\right)' + 4' = \frac{1}{3}(x^3)' + 0 = \frac{1}{3} \cdot 3x^2 = x^2 = f(x)$$

Da $g(x)$ differentieret giver $f(x)$, gælder:

$g(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$

4. En funktion har mange stamfunktioner.

En funktion har mange stamfunktioner, da en konstant differentieret giver nul:

$$\left(\frac{3}{2}x - \frac{1}{4}x^2\right)' = \frac{3}{2} - \frac{1}{2}x$$

$$\left(\frac{3}{2}x - \frac{1}{4}x^2 + 5\right)' = \frac{3}{2} - \frac{1}{2}x$$

$$\left(\frac{3}{2}x - \frac{1}{4}x^2 + 8\right)' = \frac{3}{2} - \frac{1}{2}x$$

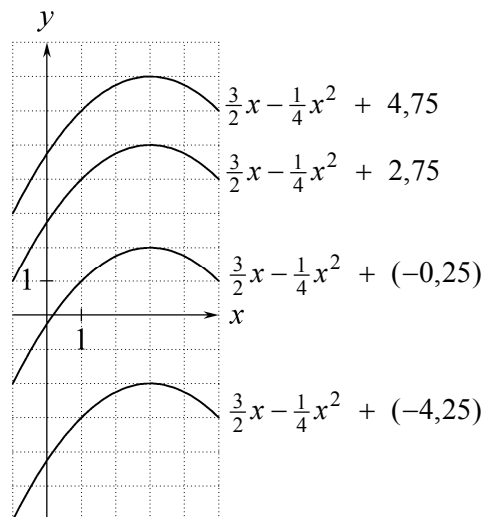
$\frac{3}{2}x - \frac{1}{4}x^2 + c$ er stamfunktion til $\frac{3}{2} - \frac{1}{2}x$

uanset hvilket tal vi skriver i stedet for c .

Når vi ændrer på c , forskyder vi grafen op eller ned.

I koordinatsystemet har vi tegnet graferne for

nogle af stamfunktionerne til $\frac{3}{2} - \frac{1}{2}x$.

4.1 Regel

Hvis $h(x)$ er en af stamfunktionerne til $f(x)$, så er funktionerne $h(x) + k$ samtlige stamfunktioner til $f(x)$.

4.2 Regel

Hvis $h(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$, så vil stamfunktionerne til $f(x)$ være de funktioner hvis graf vi kan få ved at rykke $h(x)$ -grafene op eller ned.

5. Symbol for stamfunktion.

Symbolet $\int f(x) dx$

betyder: stamfunktionerne til $f(x)$

og læses: det ubestemte integral af $f(x)$

Når vi finder ud af hvad $\int f(x) dx$ er lig, så siger vi at vi integrerer $f(x)$

Eksempel: $\int (2x + 1) dx = x^2 + x + c$

6. Bestem stamfunktion med Nspire.

På skabelon-paletten vælger vi integralskabelonen $\int \square d\square$

Nspire skriver kun én af stamfunktionerne: $\int 7^x dx = \frac{7^x}{\ln(7)}$ Vi må selv tilføje $+ c$: $\int 7^x dx = \frac{7^x}{\ln(7)} + c$

For at finde stamfunktion til

$$f(x) = 3x - \frac{2}{x}, \quad x > 0$$

skal vi efter integraltegnet angive at $x > 0$:

$$\int \left(3 \cdot x - \frac{2}{x}\right) dx |_{x>0} = \frac{3 \cdot x^2}{2} - 2 \cdot \ln(x)$$

Husk at trykke på højrepilen inden du taster den lodrette streg!

$|x > 0$ skal stå uden for

$$\int \square d\square$$

7. Bestem stamfunktion uden hjælpemidler.

k	har stamfunktionen	$k \cdot x$	når k er en konstant	f.eks.	6	har stamfunktionen	$6x$
x	har stamfunktionen	$\frac{1}{2}x^2$		dvs.	x	har stamfunktionerne	$\frac{1}{2}x^2 + c$
x^a	har stamfunktionen	$\frac{1}{a+1} \cdot x^{a+1}$		f.eks.	x^3	har stamfunktionen	$\frac{1}{4}x^4$
				MEN	4^x	har IKKE stamfunktionen	$\frac{1}{x+1} \cdot 4^{x+1}$

x^{-1}	har stamfunktionen	$\ln(x)$	i intervallet	$x > 0$			
$\frac{1}{x}$	har stamfunktionen	$\ln(x)$	i intervallet	$x > 0$	MEN	$\frac{1}{2-x}$	har IKKE stamfunktionen $\ln(2-x)$
e^x	har stamfunktionen	e^x					

Hvis:	$f(x)$	har stamfunktionen	$F(x)$		
så:	$k \cdot f(x)$	har stamfunktionen	$k \cdot F(x)$		
f.eks.	$12x^3$	har stamfunktionen	$12 \cdot \frac{1}{4}x^4$	dvs.	$3x^4$

Hvis:	$f(x)$	har stamfunktionen	$F(x)$	og	
	$g(x)$	har stamfunktionen	$G(x)$		
så:	$f(x) + g(x)$	har stamfunktionen	$F(x) + G(x)$		
	$f(x) - g(x)$	har stamfunktionen	$F(x) - G(x)$		
f.eks.	$6 - e^x$	har stamfunktionerne	$6x - e^x + c$		
f.eks.	$x + \frac{1}{x}$	har stamfunktionerne	$\frac{1}{2}x^2 + \ln(x) + c$	i intervallet	$x > 0$

Advarsel: Man kan **IKKE** integrere et udtryk ved at integrere hver del af udtrykket (bortset fra visse specielle tilfælde), f.eks.

$x^3 \cdot e^x$	har IKKE stamfunktionen	$\frac{1}{4}x^4 \cdot e^x$
$\frac{x^3}{e^x}$	har IKKE stamfunktionen	$\frac{1}{4}x^4$ e^x
$5 \cdot e^x$	har IKKE stamfunktionen	$5x \cdot e^x$

8. Bestem $\int f(x) dx$ uden hjælpemidler.

Opgave

Bestem $\int 6x^2 dx$.

Besvarelse

$$\int 6x^2 dx = 6 \cdot \frac{1}{2+1} x^{2+1} + c = 6 \cdot \frac{1}{3} x^3 + c = \underline{\underline{2x^3 + c}}.$$

9. Find en bestemt af stamfunktionerne.

Opgave 9.1 (Vi kender et punkt på stamfunktionens graf)

F er en stamfunktion til $f(x) = 2x + 3$.

Det er oplyst at: Grafen for F går gennem punktet $(-1, -6)$. Find F .

I nogle opgaver er denne oplysning formuleret sådan: $F(-1) = -6$.

Besvarelse uden hjælpemidler.

Da F er en stamfunktion til $f(x) = 2x + 3$, findes en konstant c så

$$F(x) = 2 \cdot \frac{1}{2} x^2 + 3 \cdot x + c = x^2 + 3x + c$$

Da grafen for F går gennem punktet $(-1, -6)$, må

$$(-1)^2 + 3 \cdot (-1) + c = -6$$

$$1 - 3 + c = -6$$

$$-2 + c = -6$$

$$c = -6 + 2$$

$$c = -4$$

dvs.

$$\underline{\underline{F(x) = x^2 + 3x - 4}}, \quad -\infty < x < \infty$$

Når vi indsætter et grafpunkts x -koordinat i forskriften og regner ud, så får vi grafpunktets y -koordinat.

Besvarelse med hjælpemidler.

F er den stamfunktion til $f(x) = 2x + 3$ hvis graf går gennem punktet $(-1, -6)$.

$$F(x) = \int (2 \cdot x + 3) dx = x^2 + 3 \cdot x + c \quad \text{udregnet af Nspire}$$

$$(-1)^2 + 3 \cdot (-1) + c = -6 \quad \text{da } F\text{-graf går gennem } (-1, -6)$$

Nspire løser ligningen $(-1)^2 + 3 \cdot (-1) + c = -6$ mht. c og får $c = -4$

$$\text{solve}((-1)^2 + 3 \cdot (-1) + c = -6, c) \rightarrow c = -4$$

$$F(x) = x^2 + 3 \cdot x + (-4) \quad \text{dvs.} \quad F(x) = x^2 + 3 \cdot x - 4, \quad -\infty < x < \infty$$

Opgave 9.2 (Vi kender en linje der er tangent til stamfunktionens graf)

F er en stamfunktion til $f(x) = 2x + 3$.

Det er oplyst at: Linjen med ligningen $y = x - 5$ er tangent til grafen for F . Find F .

Besvarelse

Da F er en stamfunktion til $f(x) = 2x + 3$, findes en konstant c så

$$F(x) = x^2 + 3x + c$$

Først udregner vi et punkt der ligger på grafen for F , nemlig det punkt (x_0, y_0) hvori tangenten rører grafen.

Af tangentens ligningen $y = x - 5$ ser vi at tangenthældningen er 1:

$$F'(x_0) = 1$$

$$2x_0 + 3 = 1$$

$$x_0 = -1$$

Da $x_0 = -1$ og (x_0, y_0) ligger på linjen med ligningen

$$y = x - 5$$

får vi

$$y_0 = (-1) - 5$$

$$y_0 = -6$$

Nu kender vi et punkt på grafen for F . Så kan vi bruge metoden fra opgave 9.1.

Når vi indsætter et grafpunkts x -koordinat i forskriften for differentialkvotienten og regner ud, så får vi grafpunktets tangenthældning.

At en linjes ligning er $y = ax + b$ betyder at for et punkt på linjen kan vi udregne y -koordinaten ved at gange x -koordinaten med a og lægge b til resultatet.

10. Hvad er en arealfunktion?

Den viste graf er på en skærm.

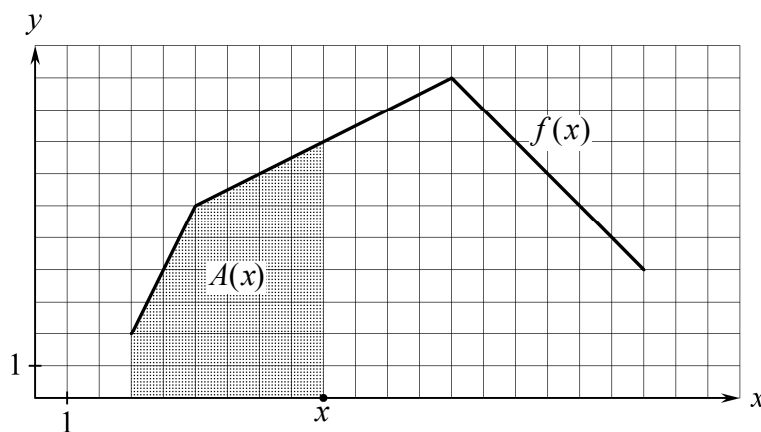
Når vi trækker x -prikken mod højre, bliver det grå område større.

$A(x)$ er arealet af det grå område.

$A(x)$ kaldes arealfunktionen for f .

På billedet ser vi at

$$A(9) = 36 \quad \text{og} \quad A(11) = 53 .$$

11. Vigtig regel om arealfunktioner.

Når

$A(x)$ er arealfunktionen for en ikke-negativ funktion $f(x)$, $a \leq x \leq b$

så gælder at

$A(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$

dvs.

$$A'(x) = f(x)$$

Betyder at grafen ligger på eller over x -aksen.

Bestemt integral

12. Hvad er det bestemte integral.

Det bestemte integral fra a til b af $f(x)$ er tallet

$$\int_a^b f(x) dx = F(b) - F(a)$$

hvor $F(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$.

Det bestemte integral er et tal.

Det ubestemte integral er funktioner.

13. Udregn $\int_a^b f(x) dx$ med Nspire.

På skabelon-paletten vælger vi integralskabelonen

$$\int_{\square}^{\square} (\square) d\square$$

Eksempel

$$\int_{-1}^4 (6x^2 - 5) dx = 105 \quad \text{udregnet med Nspire}$$

Husk at skrive dette!

14. Udregn $\int_a^b f(x) dx$ uden hjælpemidler.

Når vi udregner bestemte integraller uden hjælpemidler, er det praktisk at bruge

symbolet $[F(x)]_a^b$ som betyder $F(b) - F(a)$

Fordelen er at vi kan skrive stamfunktionen inden vi indsætter grænserne a og b for x .

$$\begin{aligned} \int_{-1}^4 (6x^2 - 5) dx &= [2x^3 - 5x]_{-1}^4 \\ &= (2 \cdot 4^3 - 5 \cdot 4) - (2 \cdot (-1)^3 - 5 \cdot (-1)) \\ &= 105 \end{aligned}$$

I den kantede parentes $[ ]$ skal stå en **stamfunktion** til udtrykket efter integraltegnet $\int$.

Kontrollér at $(2x^3 - 5x)' = 6x^2 - 5$

Den **øvre grænse** 4 skal sættes ind for x i **første parentes**, den **nedre grænse** -1 i **sidste parentes**.

Areal og bestemt integral

15. Regel om bestemt integral og areal.

Regel om bestemt integral og areal:

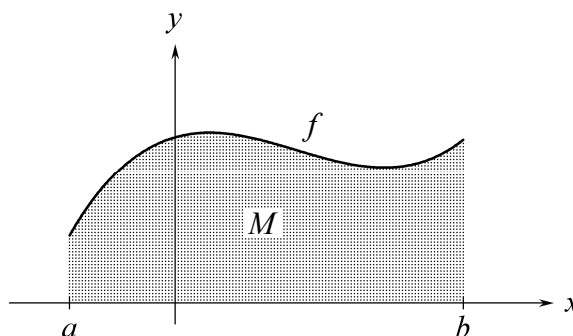
Hvis

$$f(x) \geq 0 \text{ for } a \leq x \leq b \text{ og}$$

M er området mellem f -graf og x -aksen
i intervallet $a \leq x \leq b$

så gælder

$$\int_a^b f(x) dx = \text{arealet af } M$$

16. Bevis for regel om bestemt integral og areal.

Bevis

$F(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$.

$A(x)$ er arealfunktionen for $f(x)$, så $A(x)$ er en stamfunktion til $f(x)$.

Da $A(x)$ og $F(x)$ er stamfunktion til samme funktion, findes en konstant c så

$$(*) \quad A(x) = F(x) + c.$$

Nu fås

$$\text{areal af } M = A(b)$$

$$= A(b) - A(a)$$

$$= (F(b) + c) - (F(a) + c)$$

$$= F(b) - F(a)$$

$$= \int_a^b f(x) dx$$

Ifølge definitionen på arealfunktion.

Da $A(a) = 0$.

Ifølge (*).

Ifølge definitionen på bestemt integral.

Hermed har vi bevist reglen i ramme 15.

17. Fortolk integral.

I en opgave er $f(x) = -3x - x^2$

Vi har udregnet at $\int_{-1}^0 f(x) dx = \frac{7}{6}$

Vi skal give en **fortolkning** af dette tal.

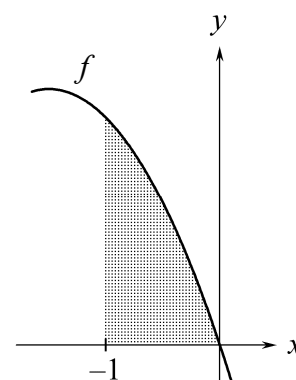
Svar på dette spørgsmål:

Da $f(x) \geq 0$ for $-1 \leq x \leq 0$, gælder:

$\int_{-1}^0 f(x) dx$ er arealet mellem f -graf og x -aksen i intervallet $-1 \leq x \leq 0$

så $\frac{7}{6}$ er arealet mellem f -graf og x -akse i intervallet $-1 \leq x \leq 0$

dvs. $\frac{7}{6}$ er arealet af det grå område .

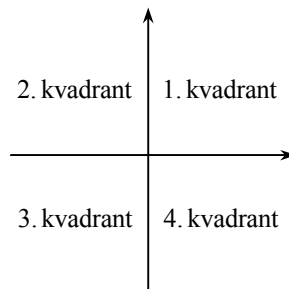

18. Kvadrant.

I opgaver hvor vi skal bestemme arealer, kan der stå ordet **kvadrant**.

Koordinataksene deler planen op i fire kvadranter.

Figuren viser hvad de fire kvadranter hedder.

19. Areal mellem graf og x-akse uden hjælpemidler.

Opgave

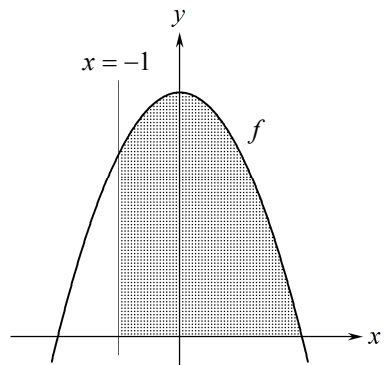
Figuren viser grafen for funktionen

$$f(x) = 4 - x^2$$

og linjen med ligningen $x = -1$.

Grafen for f skærer x-aksen i punkterne $(-2, 0)$ og $(2, 0)$.

Bestem arealet af det grå område.

Besvarelse indeholder ovenstående oplysninger samt følgende:

Det grå område er

området mellem grafen for f og x-aksen i intervallet $-1 \leq x \leq 2$.

Da $f(x) \geq 0$ i dette interval, er arealet

$$\begin{aligned} \int_{-1}^2 (4 - x^2) dx &= \left[4x - \frac{1}{3}x^3 \right]_{-1}^2 \\ &= \left(4 \cdot 2 - \frac{1}{3} \cdot 2^3 \right) - \left(4 \cdot (-1) - \frac{1}{3} \cdot (-1)^3 \right) \\ &= 8 - \frac{8}{3} - \left(-4 + \frac{1}{3} \right) \\ &= 8 - \frac{8}{3} + 4 - \frac{1}{3} \\ &= 9 \end{aligned}$$

Tallet -1 nederst på $\int$ er områdets venstre grænse.

Tallet 2 øverst på $\int$ er områdets højre grænse.

I den kantede parentes $[ ]$ skal stå en **stamfunktion** til udtrykket efter integraltegnet $\int$.

Kontrollér at $(4x - \frac{1}{3}x^3)' = 4 - x^2$

Det er den **øverste grænse** 2 der skal indsættes for x i den **første parentes**.

Den **nederste grænse** -1 skal indsættes for x i den **sidste parentes**.

Arealet af det grå område er 9 .

20. Areal mellem graf og x-akse med hjælpemidler.

Opgave 20

En funktion er bestemt ved $f(x) = -x^2 + 2x + 8$.

Grafen afgrænser i første kvadrant sammen med koordinataksler et område M .

Bestem arealet af M .

Svar 1 på opgave 20: Grundlæggende metode. Skal kunnes.

Vi taster forskriften $f(x) = -x^2 + 2x + 8$ og får Nspire til at tegne grafen. Grafen afgrænser i første kvadrant sammen med koordinatakslerne et område M. Nspire løser ligningen $-x^2 + 2x + 8 = 0$ mht. x og får $x = -2$ or $x = 4$. $\text{solve}(-x^2 + 2 \cdot x + 8 = 0, x) \rightarrow x = -2$ or $x = 4$ Dette viser hvor grafen skærer x-aksen. Af figuren ser vi nu at M er arealet mellem graf og x-akse i intervallet $0 \leq x \leq 4$. Dette areal er $\int_0^4 (-x^2 + 2 \cdot x + 8) dx = \frac{80}{3} \quad \text{Udregnet af Nspire}$ Arealet af M er $\frac{80}{3}$.	

Svar 2 på opgave 20: Metode hvor $f(x)$ defineres. Skal ikke kunnes.

Vi taster forskriften $f(x) := -x^2 + 2 \cdot x + 8$ $\rightarrow$ Udført og får Nspire til at tegne grafen. Grafen afgrænser i første kvadrant sammen med koordinatakslerne et område M. Nspire løser ligningen $f(x) = 0$ mht. x og får $x = -2$ or $x = 4$. $\text{solve}(f(x) = 0, x) \rightarrow x = -2$ or $x = 4$ Dette viser hvor grafen skærer x-aksen. Af figuren ser vi nu at M er arealet mellem graf og x-akse i intervallet $0 \leq x \leq 4$. Dette areal er $\int_0^4 f(x) dx = \frac{80}{3} \quad \text{Udregnet af Nspire}$ Arealet af M er $\frac{80}{3}$.	

Opgave 20 fortsætter på næste side!

Svar 3 på opgave 20: Metode hvor graf bruges. Skal ikke kunnes. God til kontrol og illustration.

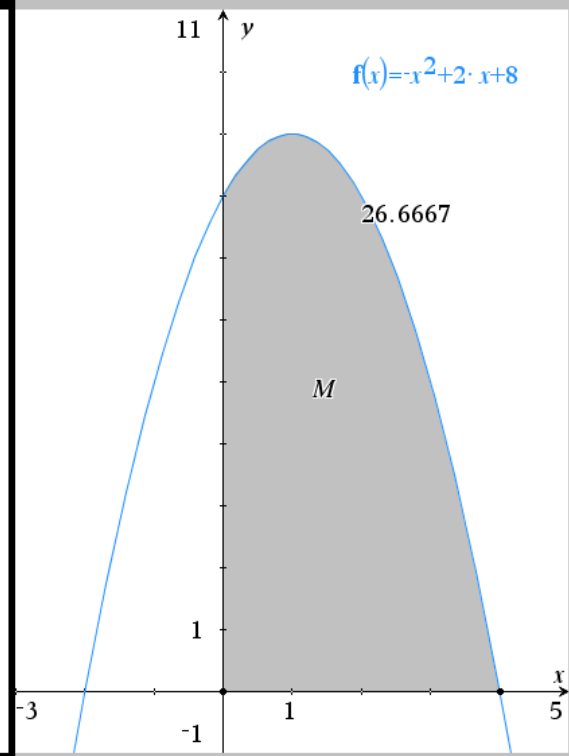
Vi taster forskriften $f(x) = -x^2 + 2 \cdot x + 8$

og får Nspire til at tegne grafen.

Grafen afgrænser i første kvadrant sammen med koordinataksene et område M .

1. Vælger: undersøg graf med hensyn til integral.
2. Taster 0 (da $x=0$ ved venstre kant af M).
3. Fører markør til højre skæring med x -akse (så udregnes x ved højre kant af M)
4. Trykker på Enter-tast og får areal = 26.6667 .

Areal af M er 26.7 .

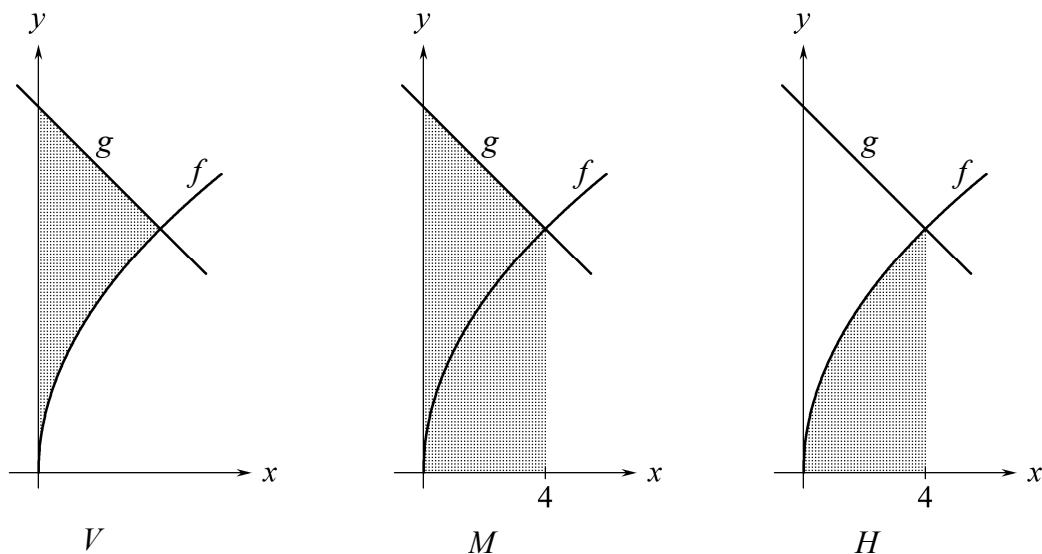

21. Areal mellem to grafer, 1. eksempel.

I nogle opgaver skal et areal udregnes ved at udregne to arealer og trække det ene fra det andet.

Vi har tegnet graferne for funktionerne $f(x) = 4\sqrt{x}$ og $g(x) = 12 - x$

Vi vil udregne arealet af det grå område V på venstre figur.

Vi løser ligningen $4\sqrt{x} = 12 - x$ og får $x = 4$, så grafernes skæringspunkt har x -koordinat 4.

Det grå område M på midterste figur har arealet $\int_0^4 (12 - x) dx = 40$ udregnet med Nspire

Det grå område H på højre figur har arealet $\int_0^4 4\sqrt{x} dx = \frac{64}{3}$ udregnet med Nspire

Hvis vi fjerner H fra M , får vi V , så arealet af V er $40 - \frac{64}{3} = \underline{\underline{\frac{56}{3}}}$

22. Areal mellem to grafer, 2. eksempel.

Opgave

Der er givet funktionerne $f(x) = -\frac{1}{4}x^2 + 2x$ og $g(x) = -0,1x + 2$.

Bestem arealet af det område der afgrænses mellem graferne for f og g .

Besvarelse indeholder ovenstående oplysninger samt følgende:

For at finde x -koordinater til skæringspunkter mellem grafer lader vi Nspire løse ligningen

$$-\frac{1}{4}x^2 + 2x = -0,1x + 2 \quad \text{og får } x = 1,09517 \quad \text{eller } x = 7,30483 .$$

Se figur nedenfor til venstre.

areal mellem f -graf og g -graf =

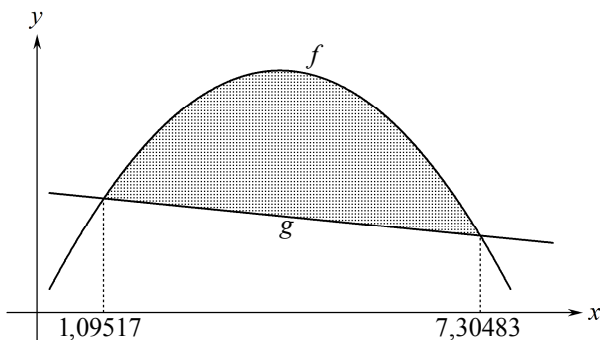
(areal mellem f -graf og x -akse) – (areal mellem g -graf og x -akse) =

$$\int_{1,09517}^{7,30483} \left(-\frac{1}{4}x^2 + 2x\right) dx - \int_{1,09517}^{7,30483} (-0,1x + 2) dx =$$

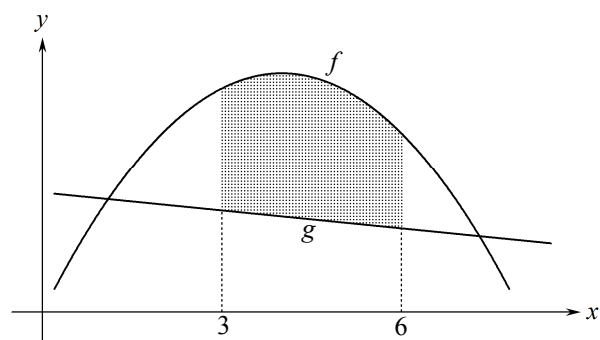
9,97687 *udregnet med Nspire*

Dvs.

Arealet af det område der afgrænses mellem graferne for f og g er 9,98.

Figur til ramme 22

Figur til ramme 23

23. Areal mellem to grafer, 3. eksempel.

Opgave

Der er givet funktionerne $f(x) = -\frac{1}{4}x^2 + 2x$ og $g(x) = -0,1x + 2$.

Bestem arealet af det område der afgrænses mellem graferne for f og g i intervallet $[3 ; 6]$.

Besvarelse indeholder ovenstående oplysninger samt følgende:

Se figur ovenfor til højre.

areal mellem f -graf og g -graf i $[3 ; 6]$ =

(areal ml. f -graf og x -akse i $[3 ; 6]$) – (areal ml. g -graf og x -akse i $[3 ; 6]$) =

$$\int_3^6 \left(-\frac{1}{4}x^2 + 2x\right) dx - \int_3^6 (-0,1x + 2) dx =$$

6,60000 *udregnet med Nspire*

Dvs.

Arealet af det område der afgrænses mellem graferne for f og g er 6,60.

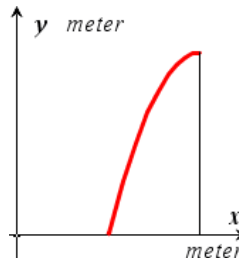
Andre anvendelser

24. Andre anvendelser.

Hvis I i en eksamensopgave skal bruge integral til at udregne andet end graf-afgrænset areal, så vil der i opgaven stå den integralformel I skal bruge. I skal så finde ud af at sætte tal ind i integralformlen. Måske skal I først udregne disse tal. Det I skal udregne med et integral kan både være geometriske størrelser og størrelser fra f.eks. naturvidenskab eller samfundsfag.

Opgave 24.1: Figuren viser en gavl. Langs den buede kant er et rødt lysstofrør der har form som en del af grafen for $f(x) = -x^2 + 8x - 12$. Gavlens bredde er 2 m. Det oplyses at buelængden af grafen for en funktion f i et interval $a \leq x \leq b$ er $\int_a^b \sqrt{f'(x)^2 + 1} dx$. Bestem længden af lysstofrøret.

Overvejelser: $f(x) = 0$ har løsningerne 2 og 6 så $a = 2$. Hertil lægger vi gavlens bredde og får $b = 4$. Da $f'(x) = -2x + 8$, skal der under rodtegnet stå $(-2x + 8)^2 + 1$.

Opgave 24.2: Et punkt på en skærm bevæger sig sådan at $h(t) = 2 + 0,3t$ hvor $h(t)$ er hastigheden (mm pr. sekund) t sekunder efter at punktets bevægelse startede. Længden l af det stykke punktet bevæger sig i de første p sekunder, kan beregnes ved hjælp af formlen $l = \int_0^p h(t) dt$.

Hvor langt bevæger punktet sig i tidsrummet fra 3 til 8 sekunder efter start?

Overvejelser: Længden af det stykke punktet bevæger sig de første 3 sekunder, må være $\int_0^3 (2 + 0,3t) dt$. På tilsvarende måde udregner vi længden af det stykke punktet bevæger sig de første 8 sekunder. Forskellen på de to længder må være svaret på spørgsmålet.